

Palestina, informació a dues bandes

L'enfrontament àraboisraelià és el conflicte per antonomasia que porta més de mig segle veient com cauen víctimes als dos bàndols sense que les diferents iniciatives pacificadores hagin tingut gaire èxit. Però darrere d'aquest conflicte hi ha milers de periodistes de la comunicació que aborden la pràctica diària de la seva professió en un context complex, violent i en una pressió constant. L'anàlisi del panorama mediàtic i empresarial permet entendre una mica més el rerefons de les bales, els míssils i les declaracions enverinades d'uns líders polítics que omplen les pàgines dels diaris.

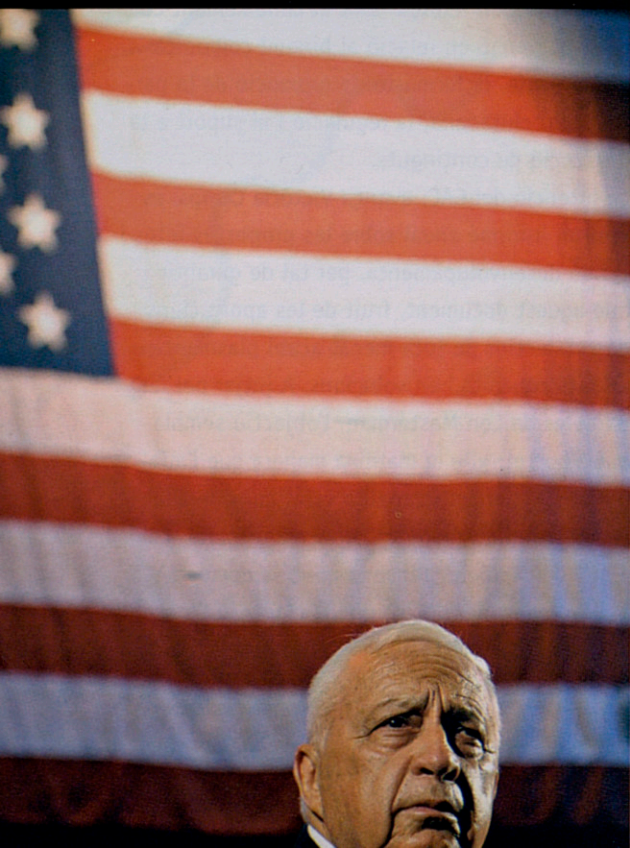
EUGENI GARCÍA

Israel i l'Autonomia palestina són dues entitats petites i això explica que el nombre de mitjans de comunicació que hi ha a la regió sigui reduït. Israel té 6,5 milions d'habitants, incloent-hi un milió d'àrabs, i als territoris palestins n'hi ha la meitat. Tot plegat és pot dir que a Israel hi ha quatre diaris amb una difusió significativa, tres en hebreu i un en anglès, dos canals de televisió generalista, que en realitat són tres perquè un no hi té pràcticament audiència, i dues grans emissores de ràdio, una de l'Estat i la segona de l'Exèrcit. Pel que fa als territoris palestins, s'ha de consignar una emissora de televisió oficial, una emissora de ràdio, també oficial, i dos diaris, un dels quals està molt vinculat al govern.

LA PREMSA, CAP A LA DRETA

Si comencem per Israel i per la premsa, hauríem de parlar primer del diari de més difusió. Es diu *Yediot Aharonot* ("Últime Notícies") i és pràcticament un monopoli. Té una difusió de gairebé 400.000 exemplars, és a dir, bastant més del doble que la resta de tots els diaris generalistes junts. Pot dir-se que el *Yediot Aharonot* reflecteix l'opinió dels israelians força acuradament. Si se n'agafa un exemplar, el primer que notarà el lector és la seva aparença sensacionalista, més similar als diaris sensacionalistes alemanys que als anglesos. Normalment fa servir el color vermell per destacar el titular mentre que els caps de setmana utilitza el color blau.

Abans de la segona *intifada*, que va començar l'any 2000, el *Yediot Aharonot* era un diari més independent. Fins i tot pot dir-se que era un diari lleugerament en la línia del sector més dretà del partit laborista. Però amb la *intifada* es va aigualir aquesta identificació i ara reflecteix l'opinió de l'*establishment* representat pel govern i també pel Ministeri de Defensa. De fet, tots els mitjans de comunicació han fet

El conflicte palestí no s'informa de la mateixa manera en els mitjans àrabs i jueus

un gir a la dreta des de l'inici de la segona intifada. Com la resta de mitjans de comunicació israelians, el *Yediot Aharonot* és un producte del sector *askenazi* de la població. El sector sefardita no té cap mitjà de comunicació significatiu.

Arran de la segona Intifada els mitjans de comunicació han fet un gir a la dreta

Els propietaris del *Yediot Aharonot* són una família que té un imperi en el sector de la comunicació i en altres sectors

econòmics. Alguna vegada se senten en Israel crítiques contra aquest imperi, però això no té una incidència negativa en el diari que compren més israelians.

El segon diari de més difusió és el *Maariv*, que significa "Vespertí" tot i que ja fa molts anys que és un diari del matí. Des de fa aproximadament una dècada el *Maariv* ha

esdevingut en el seu aspecte exterior una rèplica exacta del *Yediot Aharonot* i, degut a l'èxit d'aquest últim, també l'ha imitat en el contingut. La similitud és tan gran que si un lector obre qualsevol d'aquests dos diaris no sabrà quin dels dos està llegint, tant pel que fa a la forma com pel que fa al contingut. I per què hi ha aquesta exagerada diferència entre el nombre de exemplars que venen el *Yediot Aharonot* i el *Maariv*?, preguntarà el lector. Doncs, crec que hi ha tres motius. La primera explicació és que tradicionalment el *Yediot Aharonot* s'ha venut més perquè abans del canvi de format del *Maariv* era un diari més directe i més clar i, tot i que ha passat ja una dècada del canvi de format del *Maariv*, l'hàbit de la gent és difícil de canviar. La segona explicació és que al *Maariv* se l'identificava ideològicament, i se l'identifica encara, amb la dreta del *Likud* més radical i pel que sembla els

La televisió palestina no pot competir amb les grans cadenes àrabs com Al-Jazira

permetre, han instal·lat antenes parabòliques i han esdevingut afeccionats a les grans cadenes de televisió del món àrab, com ara Al-Jazira o Al-Arabiya. La televisió palestina no pot competir de cap manera amb les grans cadenes àrabs. Els seus únics espectadors són aquells

que no poden comprar una parabòlica. Es pot dir que és una cadena dels pobres. Sens dubte el millor mitjà de comunicació

palestí és el diari *Al-Quds* ("Jerusalem"), que s'edita a Jerusalem oriental. És un diari privat d'una qualitat excel·lent si se'l compara amb la resta de mitjans palestins. Per suposat, la informació internacional té cabuda en les seves pàgines i no acostuma a publicar notícies no contrastades. La seva competència principal és el diari *Al-Hayat al-Yadida* ("La Nova Vida"), que va ser fundat fa poc temps i que reflecteix la posició de l'Autoritat Nacional Palestina, i més concretament la posició de Iassir Arafat. Aquesta vinculació és molt estreta i permet el diari publicar exclusives d'abast palestí.

La televisió és molt rudimentària i el mateix passa amb la ràdio. Israel acusa els mitjans oficials palestins de fomentar la incitació a la violència. A la ràdio i a la televisió els militants palestins són presentats com a herois que lluiten per l'alliberament dels territoris ocupats i això no agrada gens a Israel.

El mes de juliol els mitjans palestins han rebut l'ordre de l'Autoritat Nacional Palestina per tal de no incitar a la violència. La mesura ha estat possible gràcies a la represa de les

negociacions de pau i durarà tot el temps que durin les negociacions.

És clar que els mitjans de comunicació

oficials palestins reben instruccions de com han de dir una cosa o una altra. Però això també passa als mitjans de comunicació oficials israelians. Tots els periodistes israelians que treballen als mitjans oficials tenen un "llibre d'estil" que els hi prohibeix pronunciar certes paraules quan parlen de la

situació i de la violència als territoris palestins.

LA PRESSIÓ ALS MITJANS ESTRANGERS

Pel que fa a la cobertura que fa la premsa estrangera del conflicte i al tractament que reben els corresponents, Israel fa tot el que està al seu abast per influenciar aquests periodistes. Un exemple d'això que diem va donar-se el passat mes de juliol i va estar protagonitzat per la cadena de televisió BBC. El motiu ha estat la difusió d'un reportatge sobre les armes no convencionals que té Israel, especialment sobre les bombes atòmiques, però també sobre l'ús d'armes no convencionals en la repressió de la *intifada*. Experts occidentals calculen que Israel té 400 bombes atòmiques i no permet les inspeccions internacionals. Doncs bé, després de la difusió del documental, l'Oficina de Premsa del Govern, que depèn de l'Oficina del primer ministre, va tenir una reunió amb funcionaris d'aquesta última oficina i del Ministeri d'Afers Estrangers i van decidir boicotejar la BBC no convidant-los a les rodes de premsa oficials i revisant totes les acreditacions dels seus periodistes. A més, els funcionaris israelians tenien prohibit concedir entrevistes a la cadena britànica.

La pressió es fa a tots els nivells. El passat mes d'abril la principal empresa de cable d'Israel, Golden Channel, va suspendre la difusió de la BBC perquè, deien, era "tendenciosa". Jo mateix em vaig donar de baixa i vaig abonar-me a Yes, l'empresa de la competència. I això també ho van fer milers de persones obligant Golden Channel a restaurar el servei de la BBC. Només alguns mesos abans va passar una cosa semblant amb la CNN. Aquestes mesures van acompanyades sistemàticament amb la acusació d'"antisemitisme".

A començaments de juliol, la principal cadena de ràdio d'Israel va emetre un programa dedicat exclusivament a "l'antisemitisme a la premsa espanyola". I és freqüent l'emissió de programes similars per la ràdio i la televisió, i també reportatges a la premsa. L'objectiu d'aquestes crítiques d'antisemitisme són principalment els mitjans de comunicació europeus i nord-americans.

Israel acusa els mitjans oficials palestins de fomentar la incitació a la violència

La situació de la premsa estrangera acreditada a Israel va començar a canviar a partir de la segona meitat dels vuitanta, coincidint amb la primera *intifada*. Fins llavors més del 90% dels periodistes que cobrien la informació eren israelians. Però a partir de la primera *intifada* van arribar periodistes estrangers i es pot dir que avui una gran part dels periodistes acreditats a Israel són occidentals. La imatge ideal d'Israel que havien transmès durant dècades els periodistes israelians va deixar pas a una imatge més neutral, l'actual, que no agrada gaire als dirigents israelians i a la població del país en general.

A diferència del que passava abans, avui el lector occidental té davant seu una gran varietat de mitjans de comunicació -escrits i audiovisuals- que li permeten triar el tipus d'informació que més li agradi. Però en el seu conjunt, els mitjans de comunicació donen una visió més ajustada de la realitat, del que realment passa al Pròxim Orient, que la visió que rebien els lectors i oients abans de l'inici

La premsa estrangera sol donar una versió més objectiva que no pas la que donen els mitjans israelians.

de la primera *intifada*. Molta gent que va créixer amb la visió ideal d'Israel troba dificultats per adaptar-se a la nova situació i, imitant les autoritats israelianes, consideren que la premsa d'avui és "antisemita".

La pressió sobre els periodistes estrangers és molt més habitual a Israel que als territoris palestins. Durant la *intifada* hi ha hagut alguns casos -un o dos- de periodistes estrangers pressionats per l'Autoritat palestina. En el

No és estrany que punxin les rodes dels cotxes dels periodistes estrangers

mateix període, un gran nombre de periodistes occidentals han estat pressionats per Israel. No és tan sols el Govern israelià i els seus òrgans els que pressionen, també la gent del carrer: no és estrany que els cotxes dels periodistes estrangers apareguin al matí amb les quatre rodes punxades. Això passa com a conseqüència de la campanya mediàtica en contra de la premsa estrangera.

ENTREVISTA AMB JOSÉ LUIS MÁRQUEZ, PREMI MIGUEL GIL DE PERIODISME

«Els mitjans palestins són caòtics»

PER FRANCISCO LUIS DEL PINO

Foto: Ignasi Rodríguez

Són milers de preses congelades en la retina de la memòria les que té el càmera de TVE José Luis Márquez León, després de 34 anys d'ofici. El seu ull professional va començar a exercitar-se cobrint conflictes al Vietnam en la guerra de 1969, als 19 anys. Des de llavors, les seves imatges han mostrat un món convulsionat per la violència: El Salvador, Nicaragua, Hondures, Xile, Etiòpia, Sudan, Angola... Un llarg viatge a la geografia de l'horror i de la mort que passa per les guerres del Golf, i una parada de quatre anys en la carnisseria europea de l'exIugoslàvia.

Márquez no ha sortit indemne de tanta experiència perillosa, a Eritrea va sofrir un greu accident que va poder deixar-lo paralític durant la retirada guerrillera pel desert. Ha rebut dues bales de goma en el seu cos i li han obert el cap d'un cop de culata cobrint enfrontaments palestinoisraelians. I a Sarajevo, va estar en tres ocasions diferents en la mira d'un mateix franc tirador que al final va

decidir no apretar el gallet. Al maig, se li va concedir el Premi Miguel Gil Moreno de Periodisme per la seva cobertura de la *Intifada*, convocat en el seu segon any pel grup editorial Random House Mondadori i la Fundació que porta el nom del càmera mort ara fa tres anys a Sierra Leone. Precisament, va ser Márquez qui li va ensenyar a Miguel Gil les beceroles de l'ofici a l'exIugoslàvia. José Luis Márquez viu des de fa set anys a Jerusalem.

Els mitjans palestins compten amb infraestructura suficient per realitzar la seva labor?

Els mitjans es limiten a una emissora de ràdio, una de televisió i a un periòdic. Les instal·lacions de treball i els mateixos mitjans palestins són caòtics. La televisió és un maremàgnum, un desastre. No tenen recursos i el personal no està qualificat. Et trobes amb coses i casos molt graciosos: Un dia un company palestí em va demanar ajuda perquè la càmera no li funcionava, vaig poder comprovar que estava encesa i que tenia posat el tap de l'objectiu. Tan senzill com això!

Existeix censura de l'Autoritat Palestina sobre els seus mitjans?

El treball dels periodistes palestins no deu ser fàcil ja que estan sotmesos a un control. Recordo el cas de la mort d'un jove en una manifestació a Ramala que va reprimir la policia palestina a trets –disparaven des de dalt i li van disparar un tret al cap al noi, que va resultar ser fill d'una espanyola i d'un metge palestí molt conegut a la localitat. Hi va haver un judici per esclarir els fets, però va ser una pantomima. Va esdevenir molt difícil explicar la realitat de la seva mort, ho va ser tant per als mitjans palestins com per a tot el món. Al principi, a la premsa estrangera ens van deixar entrar al judici, però als dos dies es van adonar que la cosa aixecava polèmica i van tallar-hi tot accés. Mai hem sabut com va acabar el tema, ja que ni a la família del difunt se li van donar explicacions.

Els periodistes palestins sofreixen persecució per part israeliana?

No hi tenen cap contacte, ja que mai poden passar a la part israeliana a treballar. Però a Gaza hi ha un parell

de fotògrafs que només col·laboren amb agències estrangeres, a qui els israelians volen enxampar. Estan en el seu punt de mira i es moren de ganes de tenir una conversació amb ells. Un treballa per a l'AP i quan va algun periodista d'aquesta agència a la zona i torna, és interrogat sobre aquest fotògraf.

Quines dificultats hi ha per accedir als territoris?

Anar als territoris és molt complicat, per a tothom, perquè qualsevol dia t'ensenyen un paper i et diuen: "Zona militar. No s'hi pot entrar." I li és indiferent que siguis premsa, cos diplomàtic, ONG..., no hi entra ningú. I el més normal és que no puguis creuar un control, perquè qualsevol soldat és un general i mana, i malgrat que li ensenyis el teu carnet de premsa acreditat, el mira i diu "avui no s'hi pot passar." Marxes a prendre un cafè, tornes a intentar-ho i si han rellevat el soldat en qüestió, passes sense més problemes.

Quan hi ha un atemptat o en el dia a dia a Jerusalem teniu problemes amb la població israeliana?

Els mitjans internacionals no tenim cap problema quan cobrim un atemptat. Al-Jazira sí que els tenia, hi havia un equip –el qual portem un temps sense veure– al qual la policia i l'exèrcit israelià han hagut de protegir moltes vegades, quan feien el seu treball pels carrers de Jerusalem, de la població jueva que entén l'àrab i s'enrabia amb el que diuen.

Han mort diversos periodistes i altres han estat ferits per foc israelià. És accidental?

Els israelians semblen molt democràtics i ho saben fer molt bé en el tema de la premsa: excel·lents relacions públiques i xarop de bastó! Mai pots reclamar res i segons ells mai et disparen intencionadament. Des d'abril, després de la mort del periodista britànic abatut per l'exèrcit, per anar a Gaza has de firmar un paper en el qual eximeixes Israel de responsabilitat si et passa alguna cosa, perquè ja saps a on vas. Notes que hi ha certs trets que van buscant-te, perquè els escoltes, perquè saps que aquest tio va per tu. Se sent. A mi un dia, en cinc minuts, em van tirar dos trets de goma, un en el braç i un altre a la cama. Són unes bales de goma que porten un armadura d'acer que es fica dins la carn, i si t'impacta en un punt vital, et rebenten. En una altra ocasió, cobrint una manifestació de metges i personal d'hospitals als afores de Ramala, proper al sector amb Jerusalem, que era reprimida amb pots de gas per les tropes, em vaig fixar en un soldat que disparava foc real i em vaig posar a

enregistrar-lo. Directament, em van colpejar el cap amb la culata d'un arma, no em van avisar ni em van demanar la cinta: De cap a l'ambulància! És clar que dintre de tot es van portar bé, em va curar el mateix exèrcit en un primer moment i després me'n vaig anar a l'hospital.

Com ha estat el tractament dels mitjans palestins de les dues Intifades?

Imatges de quan mor algun nen, que és tots els dies, i música molt patriòtica a la TV constantment. La mort del nen que van matar en un foc creuat arrupit al costat del seu pare a Gaza... Que en va ser, de terrible! Pots veure-la fins a la societat a la TV palestina en pla de reportatge publicitari, no com a notícia. Realitzen un muntatge amb aquestes imatges de nens tirant pedres als soldats israelians, amb cançons de la *Intifada* que són molt especials. Cançons que es renoven constantment sobre el que va ocorrent i imatges durant 24 hores al dia que, en alguns casos, s'emeten durant tres o quatre mesos. Sempre *l'Intifada!*

I pel que fa als enterraments de víctimes i activistes?

Són tremends i espectaculars. Es viuen entre sanglots, esgarips i trets de Kalachnikov (AK). Crec que és així perquè la gent no té una vida normal ni cap tipus de distracció similar a les nostres. Ningú té res a fer i la gent es passa el dia als xamfrans. Per això, quan passa alguna tragèdia, un o diversos morts, tots s'hi apunten, des del nen de set anys a l'ancià de 80.

A quin mitjà internacional li proporcionarien els palestins un scoop?

Si els palestins tenen o volen dir alguna cosa, esculen la BBC. Saben que tots els governs esmorzen als matins amb la BBC. La BBC està per sobre de tots pels mitjans de què disposen. Crec que TVE seria igual si els tingués. Però es nota la diferència de treballar amb un equip de cinc persones a fer-ho amb un altre de 55. I si nosaltres tenim un cotxe, ells en tenen deu; i si el nostre és normal, ells en disposen de vuit de blindats. Els mitjans es noten, i la BBC els té per sobre de tots els europeus.

«La televisió palestina és un desastre, no tenen recursos i el personal no està qualificat»

«Els israelians semblen molt democràtics. Segons ells, mai et disparen intencionadament»